

Miscel·lània Genealògica

MISCEL·LÀNIA DEDICADA A MARIA
MERCADAL PONS (DE AGUINAGA)**Antoni Tuduri**Secció de
genealogia de
l'Ateneu de Maó

Devia ser al primer trimestre del curs acadèmic 1960-1961 quan es va projectar al cine Alcázar de Maó una pel·lícula titulada, crec recordar, «Pasa la tuna». A un temps i a un món on els videojocs i altres entreteniments moderns encara no havien aparegut i la televisió tot just començava a emetre la seva *carta de ajuste*, temps en el quals la principal distracció era donar voltes pel carrer Nou i s'Arravaleta a l'hivern i a l'Esplanada quan feia més bon temps, aquesta pel·lícula va impressionar intensament a un grup d'estudiants del vell Institut del pla del Monestir, que van decidir crear una tuna pròpia. No cal dir que cap d'aquests al·lots tenia la més elemental idea de música en general i d'instruments de corda en particular, però aquestes mancances no eren cap obstacle. Només calia cercar qui els pogués ensenyar. I, per una banda, al carrer Nou hi havia una entitat de caire mig polític on es donaven classes de guitarra i de bandúrria i llaüt, les primeres a càrrec de mestre Cosme Huguet i les segones impartides per mestre Llorenç Sintés i,

per una altre banda, a l'Institut, el catedràtic de Ciències Naturals, Josep Cardona Mercadal, era un músic amb majúscules, bon violinista i ànima del Grup Filharmònic de l'Ateneu de Maó. Quan li vam dir que volíem muntar una tuna estudiantil es va posar més content que un gínjol i es va oferir per donar-nos classes de solfeig, atès que, segons ell, sense una base sòlida no es podia pretendre fer res de bo.

Crec innecessari dir que de solfeig ben poc en vam aprendre, a pesar de la seva dedicació i esforç i dels instruments de corda comprats a can Fiol, just davant de la peixateria, no és que en traguéssim massa qualitat musical, però no va anar el malament que es podia preveure; el dia 23 de desembre la *tuna*, precedida per un saig, va sortir al carrer; per a joia d'alguns i disgust d'altres.

He escrit tot açò, per recordar al professor Cardona (a qui els malcriats estudiants li dèiem *en Pepe es loco*, per la seva vehemència, expressivitat i bonhomia; probablement no va suspendre mai a cap alumne) no va defallir ni tant sols quan, en ple estiu, deixava la caseta de s'altre banda, agafava la barca d'en Reynés i a les cinc o a les sis del capvespre entrava a ca seva, al carrer Sant Fernando, on just a l'entrada, a la dreta hi havia una habitació amb un piano vertical, que era on, caparrut ell, pretenia el que era impossible: ensenyar a qui no volia aprendre.

Però no era d'ell de qui volia parlar, sinó d'una senyora elegantíssima que figurava a un quadre que presidia la saleta. Es tractava de Maria Mercadal de Aguinaga, soprano d'especial qualitat i de la que cal recordar que amb una caparroneria semblant a la del seu fill, va suportar i fer endavant el grup filharmònic que he citat abans durant més de 12 anys en tant que presidenta de la secció de literatura i música. No eren bons temps per a la presència de dones en ateneus i altres bandes, però ella va ser l'única directora d'una secció, la de literatura i música de l'Ateneu, entre 1923 i 1936. A les publicacions especialitzades la citen un munt de vegades, especialment per part de Deseado Mercadal i, darrerament, al tom 19 de la «Enciclopèdia de Menorca», escrit per Gabriel Julià Seguí, dedicat a la música. Aquesta dona s'havia casat en primeres núpcies amb Antoni Cardona Prieto (Maó, 1875+ Tenerife 1909) amb qui va tenir 2 fills: Joan i Josep. Posteriorment es va casar amb un militar de nom Florencio Aguinaga i d'aquí ve el segon nom pel que se la coneixia.

A vegades, aquesta dèria genealògica es

troba amb obstacles de difícil solució. I en aquest cas, mentre la genealogia de la branca paterna de Josep Cardona Mercadal la tenim molt resolta, la branca materna Mercadal la teníem embarrancada just als seus pares, però gràcies a les informacions rebudes avui mateix d'Arturo Bagur i, sobre tot, de Margarita Mercadal, sense deixar de banda la constant col·laboració d'Antònia Cardona de la Biblioteca de Maó, hem pogut remuntar aquesta línia fins a orígens: el primer Mercadal del que tenim constància és Miquel Mercadal casat, probablement a Ferreries, amb Maria Arlès devers 1558. Del llinatge Pons, el més freqüent a Menorca, no ho tenim prou clar, però tot s'aclarirà.

En qualsevol cas, els lligams de Maria Mercadal Pons d'Aguinaga amb els tres membres habituals de la secció genealògica són 10/19 (Rafael Aedo); 34/15 (Antoni Guasch) i 1/23 (Antoni Tuduri); però avui cal destacar que els lligams de sang amb la cupletista Pilar Alonso són 11 lligams amb 22 bots mínims, mentre que el baríton Joan Pons Alvarez té 11 lligams i 16 bots. Òbviament, Arturo Bagur Mercadal ens guanya a tots, atès que només té 4 bots, probablement els mateixos que Margarita Mercadal Mercadal, la nostra informadora, encara que d'aquesta darrera ens falten dades.

Per cert, no sé si Gabriel Julià Seguí sap que té 8 lligams directes de sang, amb 17 bots mínims. Si no ho sabia, ja ho sap. Gràcies, mestre.